

משעה שלקחן המקדיש לשמן של אשתו ובניו. [וכן הדין גם בכסות — תפא"י].

עני שהעריך עצמו, שהוא נידון בהישג יד, לשלם רק כפי אשר יעריכנו הכהן, אין דנים ערך נכסיו אלא כפי מה שהם, ועל כן:

אף על פי שאמרו [כלומר: רגילים אנשים לומר]:

א. "עבדים נמכרין בכסותן לשבח, [כלומר: מכירת עבדים כשהם לבושים בכסות יפה, משבחת את דמיהם] שאם תלקח לו כפות בשלשים דינר בלבד, ותלבישהו בו בשעת מכירתו משיבחה הוא — יותר מדמיו שבלא כסות יפה — מנחה"

ב. וכן רגילים לומר: "פרה העומדת להמכר, אם ממתניין [משהים] אותה לאיטלים [ליום השוק] להמכר שם, משבחת היא את דמיה, שנמכרת ביוקר!"

ג. וכן רגילים לומר: "מרגלית העומדת להמכר, אם מעלין אותה מן הכפר לכרך שדרך הסוחרים⁽⁴³⁾ לבוא לשם, ושם ימכרוה משבחת היא את דמיה!"

לענין ערכין אין אומרים שיתן המעריך להקדש כערך הגבוה, אלא שמים את העבד כמות שהוא "בשעתו", ואת הפרה ואת המרגלית כערכה "במקומה", ואת זה יתן המעריך להקדש. שכך הוא הכלל: אין להקדש אלא מקומו⁽⁴⁴⁾⁽⁴⁵⁾ [למעט מרגלית],

הוא גברא דזבניהו לנכסיה [שמכר נכסיו והיו בהם תפילין] אתא לקמיה דרב יימר, אמר להו: סליקו ליה תפיליו [חלצו מראשו את תפיליו], עד שיקנה אותם בדמים! שבכלל מכירת נכסיו גם מכירת תפיליו.

ומתמהינן: מאי קא משמע לן רב יימר, והרי מתניתין זו היא, ששנינו: "המקדיש נכסיו מעלין לו [בדמים, את] תפיליו", וכשם שהקדש חל גם על התפילין, הוא הדין מכירה?!

ומשינינן: מהו דתימא: התם לגבי הקדש הוא שאומרים שהתכוון להקדיש אף את תפיליו, משום דסבר מצוה קא עבידנא [אני עושה] במה שאני מקדיש לבדק הבית, ולכן על כל נכסיו היה דעתו בהקדשו אבל לענין זבויני [מכר], נאמר: שמצוה דגופיה כגון תפילין לא זבויני איניש. קא משמע לן שאף כשמוכר כל נכסיו, דעתו אף על תפיליו!

מתניתין:

אחד המקדיש נכסיו, ואחד המעריך עצמו אין לו לגזבר [שאינו יכול למשכנם בשביל הערך, ובהקדש אינם בכלל נכסיו להקדישם — רש"י ב"ק ק"ב]: לא בכסות אשתו, ולא בכסות בניו, כיון שאינו שלו. ולא בצבע [בגדים צבועים — תויו"ט] שצבע לשמן של אשתו ובניו, ולא בסנדלים של אשתו ובניו, ואפילו הם חדשים ועדיין לא לבשום, אין לו לגזבר בהם, שהרי הם בחזקתם

44. הקשו התוספות, והרי אין להקדש אלא מקומו ושעתו? ותיצו התוספות, שכל זה רק במטלטלין אבל בקרקעות מכריזים, וכן חילק הרמב"ם [פ"ג מערכין ה"כ] בין מטלטלין

43. והרש"ש פירש שבכרך יש עשירים שנשותיהם מתקטנות בתכשיטים יותר מאשר בני הכפרים, וכיון שצריכים שם מרגליות הן עולות יותר ביוקר.